

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН
Х А Л Қ И Л У В Қ А Р О Р И**

Тошкент шаҳри

2022 йил 6 май

4-1001-2204/10377-сонли иш

Тошкент туманлараро иқтисодий суди, судья И.Хамраевнинг раислигида, судья ёрдамчиси И.Эгамбердиевнинг котиблигида, “NATURE COTTON” МЧЖнинг «Элбек Нишонов» Ф/Х ҳисобидан 78.792.000 сўм асосий қарз ва 15.758.400 сўм пеняни ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича иқтисодий ишни тарафлардан: даъвогар вакили – В.Соҳибов (ишончнома асосида) иштирокида очик суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

А Н И Қ Л А Д И:

“NATURE COTTON” МЧЖ (бундан буён матнда даъвогар деб юритилади) ва «Элбек Нишонов» Ф/Х (бундан буён матнда жавобгар деб юритилади) ўртасида 2019 йил 7 октябрда П-94-сонли олди-сотди шартномаси (бундан буён матнда шартнома деб юритилади) тузилган.

Шартнома шартларига асосан даъвогар жавобгарга 230.000.000 сўмлик шелуха ва шрот махсулотлари сотиш, жавобгар эса етказилган махсулотни қабул қилиб олиб, унинг ҳаққини тўлаш мажбуриятини олган.

Даъво аризада келтирилишича, даъвогар томонидан шартнома шартлари бажарилиб, жавобгарга жами 78.792.000 сўмлик махсулот етказиб берилган.

Бироқ жавобгарнинг шартномага тўлов бўйича мажбуриятларини бажармаганлиги сабабли даъвогар судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, жавобгар ҳисобидан 78.792.000 сўм асосий қарз ва 15.758.400 сўм пеняни ундиришни сўраган.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакили даъво талабларини қўллаб-қувватлаган ҳолда, даъвони тўлиқ қаноатлантиришни сўради.

Жавобгар вакиллари суд муҳокамасида иштирок этишмади ва даъво талаблари бўйича ўзларининг фикр ва мулоҳазаларини билдиришмади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг (бундан буён матнда ИПК деб юритилади) 128-моддасига асосан агар суд иқтисодий суд ишларини юритиш иштирокчиси ўзига юборилган ажримнинг кўчирма нусхасини олганлиги ёки ушбу Кодексад назарда тутилган бошқа усулда хабардор қилинганлиги тўғрисида суд мажлиси бошлангунига қадар маълумотларга эга бўлса, ушбу иштирокчи тегишли тарзда хабардор қилинган деб ҳисобланади.

ИПКнинг 170-моддаси учинчи қисмига асосан иш муҳокамасининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тарзда хабардор қилинган жавобгар, учинчи шахслар суд мажлисига келмаса, низо уларнинг йўқлигида ҳал қилиниши мумкин.

Суд тарафлар вакиллариининг тушунтиришларини тинглаб, иш хужжатларини ўрганиб чиқиб, қуйидагиларга асосан даъво талабларини қисман қаноатлантиришни

ҳамда ишни кўриш билан боғлиқ суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим топади:

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг (бундан буён матнда ФК деб юритилади) 234-моддаси 1-қисмига асосан

мажбурият — фуқаролик ҳуқуқий муносабати бўлиб, унга асосан бир шахс (қарздор) бошқа шахс (кредитор) фойдасига муайян ҳаракатни амалга оширишга, чунончи: мол-мулкни топшириш, ишни бажариш, хизматлар кўрсатиш, пул тўлаш ва ҳоказо ёки муайян ҳаракатдан ўзини сақлашга мажбур бўлади, кредитор эса — қарздордан ўзининг мажбуриятларини бажаришни талаб қилиш ҳуқуқига эга бўлади.

ФКнинг 234-моддасига асосан, мажбуриятлар — шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқиши назарда тутилган.

Мазкур ҳолда мажбуриятлар контрактация ҳамда олди-сотди шартномаларидан келиб чиққан.

ФКнинг 386-моддасига асосан олди-сотди шартномаси бўйича бир тараф (сотувчи) товарни бошқа тараф (сотиб оловчи)га мулк қилиб топшириш мажбуриятини, сотиб оловчи эса бу товарни қабул қилиш ва унинг учун белгиланган пул суммаси (баҳоси)ни тўлаш мажбуриятини олади.

Иш ҳужжатларидан аниқланишича, даъвогар ва жавобгар ўртасида 2019 йил 7 октябрда П-94-сонли олди-сотди шартномаси (бундан буён матнда шартнома деб юритилади) тузилган.

Шартнома шартларига асосан даъвогар жавобгарга 230.000.000 сўмлик шелуха ва шрот махсулотлари сотиш, жавобгар эса етказилган махсулотни қабул қилиб олиб, унинг ҳаққини тўлаш мажбуриятини олган.

Даъвогар томонидан шартнома шартлари бажарилиб, жавобгарга жами 78.792.000 сўмлик махсулот етказиб берилган.

Бироқ жавобгарнинг шартномага тўлов бўйича мажбуриятларини бажармаганлиги сабабли даъвогар олдида жами 78.792.000 сўм қарздорлиги юзага келган. Махсулотларнинг етказиб берилганлиги ҳолати тарафлар ўртасидаги ҳисоб-фактуралар билан ўз тасдиғини топган.

“NATURE COTTON” МЧЖ Тошкент туманлараро иқтисодий судининг 2022 йил 31 январдаги ҳал қилув қарори билан банкрот деб эълон қилиниб, унга нисбатан тугатиш тартиб —таомили қўлланган.

ФКнинг 236-моддасига асосан, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса — иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

ФКнинг 449-моддасига кўра, сотиб оловчи етказиб бериладиган товарлар ҳақини шартномада назарда тутилган ҳисоб-китоблар тартиби ва шаклига амал қилган ҳолда тўлайди. Агар тарафлар келишувида ҳисоб-китоблар тартиби ва шакли белгиланмаган бўлса, ҳисоб-китоблар тўлов топшириқномалари билан амалга оширилади.

Агар махсулот етказиб бериш шартномасида товарлар ҳақи оловчи (тўловчи) томонидан тўланиши назарда тутилган бўлса ва у ҳақ тўлашдан асоссиз бош тортса ёки товарлар ҳақини шартномада белгиланган муддатда тўламаган бўлса, етказиб берилган товарлар ҳақини тўлашни талаб қилишга ҳақли.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, суд даъвонинг асосий қарздорликни ундириш қисмини асосли деб топиб, уни тўлиқ қаноатлантиришни лозим деб топади.

Шунингдек, даъвогар жавобгар томонидан мажбуриятларнинг ўз вақтида бажарилмаганлиги учун 15.758.400 сўм пеняни ундиришни сўраган.

ФКнинг 244-моддаси 1-хатбошисига агар қонун ҳужжатлари ёки шартномада назарда тутилган бўлмаса, мажбуриятни бажаришни кечиктиришга ёки уни бўлиб-бўлиб бажаришга йўл қўйилмаслиги қайд этилган.

Ўзбекистон Республикасининг “Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шарномавий-ҳуқуқий базаси тўғрисида”ги қонунининг 7-моддасига асосан хўжалик шартномаси тарафлари тузилган хўжалик шартномалари бўйича зиммаларига олинган мажбуриятларни ўз вақтида ва тегишли тартибда бажаришлари шарт.

Шартноманинг 7.2. бандига етказилган товар ҳақини ўз вақтида тўламаганлик учун ҳар бир кечиктирилган тўлов куни учун тўланмаган сумманинг 0,1% миқдорида аммо тўланмаган умумий сумманинг 20% ошмаган миқдорда пеня тўлаши назарда тутилган.

Шу сабабли суд даъвонинг пеня ундириш тўғрисидаги қисмини асосли деб топиб, уни тўлиқ қаноатлантиришни лозим деб ҳисоблайди.

ФКнинг 326-моддаси талабларига кўра суд, қарздорнинг манфаатларини ҳисобга олиб, кредиторга тўланиши лозим бўлган неустойкани камайтириш ҳуқуқига эга.

Шу сабабли суд қарздорлик 2019 йилда юзага келишига қарамай, даъвогарнинг қарийб уч йилга яқин даврда қарзни ундириш тўғрисидаги талаби билан мурожаат қилганлигини пеня суммасининг кўпайишига сабаб бўлганлиги ҳолати ҳамда жавобгарнинг моддий аҳволини инобатга олган ҳолда даъво талабида сўралган пеня суммасининг асосли деб топилган қисмини 5.000.000 сўмга камайтирган ҳолда қаноатлантиришни лозим деб ҳисоблайди.

ИПКнинг 118-моддасига асосан, суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларга уларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорида мутаносиб равишда юкланиши белгиланган.

Юқоридагиларни инобатга олиб, ФКнинг 14, 234, 236, 244, 326, 333, 449-моддалари, ИПКнинг 118,176-179-моддаларини қўллаб, суд

Қ А Р О Р   Қ И Л Д И:

“NATURE COTTON” МЧЖнинг даъво талаблари қисман қаноатлантирилсин.

«Элбек Нишонов» Ф/Х ҳисобидан “NATURE COTTON” МЧЖ фойдасига 78.792.000 сўм асосий қарз, 5.000.000 сўм пеня ундирилсин.

Даъво талабларининг қолган қисмини қаноатлантириш рад қилинсин.

«Элбек Нишонов» Ф/Х ҳисобидан республика бюджетига 1.891.008 сўм давлат божи ундирилсин.

«Элбек Нишонов» Ф/Х ҳисобидан Тошкент туманлараро иқтисодий судининг ҳисобига 21.600 сўм почта харажати ундирилсин.

Ҳал қилув қарори қонуний кучга киргач ижро варақалари берилсин.

Мазкур ҳал қилув қарори устидан бир ойлик муддат ичида апелляция тартибида шикоят қилиш (протест келтириш) мумкин.

